

„Novi Čas“ izhaja:

dokler bo mogoče in za časa
vojske ob sredah in sobotah ob
3. urah popoldne.

Odgovorni urednik: Anton Šinigoj.
Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici.

NOVI ČAS

„Novi Čas“ stane:

8 vinarjev,

dokler je vojska v naši deželi.
Prodaja se v Knjigarni K. T. D.
in po trafikah.

Oglasi po dogovoru.

Upravništvo je v Gosposki ulici št. 6
drugo dvorišče.

Lastnik: Konsorcij »Novega Časa« v Gorici.

Za vojake, naše branitelje!

Nič nam Goričanom sedaj tako ne govori, kako smo prepuščeni samim sebi, kakor bližina sovražnika, ki hoče našo prostost uničiti in nas privedi v večno suženjstvo. Nič, prav nič bi si sami v teh težkih razmerah ne mogli pomagati, ako bi bili navezani na nas. Da je Gorica še naše svobodno mesto, kjer se mi vedno lahko prosto gibamo in avstrijsko mišlimo in slovensko pišemo, to se imamo zahvaliti izključno te hrabrosti in junaštvu naših vojakov.

Oni stoje tu par kilometrov, in še niti toliko ne, od nas oddaljeni. Tam čujejo noč in dan; tam prenasajo z goco zejo, ko so v sabotinskem Krasu izpostavljeni dan za dnevom pekočemu soncu; tam so gladni in žejni; tam krvavijo in umirajo predragi rojaki! — ne samo za našo skupno avstrijsko domovino, ampak pred vsem tudi za nas, ki bivamo in živimo v Gorici in na goriškem. Naj se vendar vsakdo vpraša, kaj bi bilo iz nas, če bi onega živega zidovja onstran Soče ne bilo!

Ko vse to premišljujemo, tedaj mora, res mora, vsakdo iz med nas biti preinjen globoke hvaležnosti do njih in iskrenega hrepenenja, našim braniteljem hvaležnost tudi v dejanju izkazati. Hvaležni jim moramo biti iz celega srca, na celi črti, kjer se nam prilika nudi!

Toda kakš hvaležnost izkazovati? Cele naše vasi so že izpraznjene; polovica Gorice je odšla od doma, in kjer je kedo še ostal doma, se ima boriti z draginjo in je vesel, če more za drag denar otrokom dobiti malo mleka ali moka. Vse to je res in vojaki se tega zavedajo. Vidijo, da jim ljudstvo da, kar more in ne zahtevajo več. A nekaj more vendar vsakdo se dati vojakom. To je molitev, iskrena prisrčna molitev, da jih Bog ohranja zdrave in junaške ter jih s svojim blagoslovom vodi od zmage do zmage.

Da, dajamo vojakom molitev!

Koliko je takih v naši sredi, ki prebijejo cele ure s tem, da čitajo časopise in skušajo od tega in onega izvedeti kaj novega posebno iz našega dojučes! Res, vse to kaže zanimanje za odločilne dogodke, ki se krog nas razvijajo. Umestno je tako zanimanje, toda vojaki nimajo od njega ničesar.

Koliko ja takih, ki presedijo zopet cele ure tu in tam; si izbirajo morda celo posebna mesta, da morejo komodno gledati na bombardiranje območja pri Gorici! Od vsega tega naš vojak, ki med tem tam doli nekje morda že umira ali težko ranjen bolečine ječi, prav nič nima.

Koliko je spet takih, ki v sedanjem času morda nimajo posebnih poslov! Ura jim teče za uro; sami prav za prav ne vedo, kaj početi in kam se deti. Prodajajo dolg čas. Kaj ima vojak od njih, za katere v Sabotinu ali v Oslavju ali v Grojni ali na Kalvariji tvega dragoceno življenje?

Drugače se mora postopati! Pogled na vojake, ki s težkim bremenom na plečih hodijo v bojno črto nas k temu kar naravnost poziva! Ali jih niste videli, kako imajo na svojih čepicah pripete blagoslovljene križce; kako se jim vije rožni venec krog vratu; kako se jim blesti Marijina svetinica na prsih? Z zaupanjem v Boga in Marijo hodijo na bojišče, od koder se toliko morda ne vrnejo več nazaj! In mi naj jih pri tem njih zaupanju puščamo same? In mi naj bi jim svoje hvaležnosti ne kazali s tem, da molimo za nje?

Bratje in sestre! Če je hvaležnost do vojakov naša dolžnost, tedaj je molitev za nje naša prva sveta dolžnost!

Zato želimo res iskreno, da bi se vsaj po glavnih cerkvah v mestu in drugod organizirate posebne molitve za naše vojake. Pri kapucinih jih imajo! Tudi drugod v samostanih n. pr. pri Notre Dame, v Villa Rosa, ampak s tem smo že približno pri koncu. A moliti moramo za vojake mnogo in iskreno!

Naj bi šel vsakdo vsaj v duhu na pokopališče v Podgori in naj bi le enkrat tam doli prisostoval, kako polagajo da leč od doma in dragih k zadnjemu počit-

ku, vojaka, ki je v službi svoje dolžnosti gori na Kalvariji tako plemenito in junaško umrl — tudi za nas, srce njegovo bi moralo biti kamenito, če bi takoj ne občutilo globokega hrepenenja biti hvaležno!

To velja posebno za nas, ki se nahajamo v neposredni bližini bojne črte ter se najbolj zavedamo, za kaj tukaj gre, in imamo največ priložnosti, vojne grozote gledati od blizu.

Kaj pomaga človeku zidati in delati, če Bog ne daja k temu svojega blagoslova? Ravno tega potrebujejo vojaki in ga potrebujemo tudi mi ob bojni črti največ! Zatorej v cerkev k molitvi! K temu nas kliče hvaležnost do naših hrabrih braniteljev pred nami; nas kliče ljubezen do naše domovine in našega naroda!

Delovanje goriškega deželnega odbora v tujini.

Po izjavah deželnega glavarja Mons. dr. Faidutti, ki jih beremo v Slovenscu od 12. julija, je obstajalo in obstoji delovanje našega deželnega odbora v naslednjem:

Kakor hitro je prišel goriški deželni odbor na Dunaju, je ustanovil „Informacijsko pisarno goriškega deželnega odbora za begunce iz južnih dežel“, ki je prevzel vso oskrbo za begunce. V Lipnici je ustanovil ekspozituro, ki ima nalogo sprejemati begunce, jim poskrbeti stanovanje in hrano. V tej ekspozituri deluje osem deželnih uradnikov in zdravstveno oskrbo opravlja dr. Pontoni. V Lipnici je prišlo do zdaj nad 100.000 beguncev, ki so jih potem razposlali na Moravsko, Nižje Avstrijsko in Ogrsko. V vsakem vlakcu beguncev je prideljen tudi duhovnik, čez 10.000 beguncev je vpisanih pri poljskem delu, ki imajo poleg vladne podpore še dobro plačo. Na Ogrskem je dostej nad 40.000 beguncev (ob Biatnem jezeru, v Szegedinu itd.). Deželni odbor je stopil v stik tudi z grofom Tiszo in se obrnil na razne ogrske maguete glede poljskih delavcev in delavk. Vse kraje, kjer so naseljeni begunci, obiskuje deželni odbor, nadzoruje njih oskrbo in stanovanja. Begunci po raznih vaseh so si izbrali svojega „župana in svetovalca“, ki so v vednem pismenem stiku z deželnim odborom. Vse to delo podpira vlada nižje-avstrijsko namestništvo.

Po iniciativi goriškega deželnega odbora se je ustanovil na Dunaju „Osrednji odbor za begunce iz južnih dežel“ Dunaj IV, Favoritenstrasse 5, pod protektoratom nadvojvodinje Marije Jožefe. Predsednik mu je bivši ministerski predsednik baron Beck. Odcepil se je v dva pododborna: za Tirolsko (predsednik baron Mersi) in za Primorsko, Istro in Dalmacijo (predsednik dr. Faidutti). Naloga temu odboru je, pomagati kulturno, gmotno in dušno (dušno pastirstvo pod vodstvom dr. Faidutti) vsem beguncem z juga. Dvajset članov tega osrednjega odbora mora obiskovati vse kraje, kjer so naseljeni begunci, in posredovati zanje pri oblasteh. V evidenci mora imeti vse begunce in združiti po močeh one, ki so iz ene vasi, na enem kraju. Osrednji odbor je ustanovil tudi pododsek: ženski komite pod predstvom baronice Tee Lapenna, ki mora preskrbeti obleko in perilo beguncem z juga. Od Slovencev so v Osrednjem odboru: goriški knez nadškof ekscelenca dr. Seđej, dr. A. Gregorčič in dr. Alojzij Franko.

Slike iz bojne črte pri Gorici.

II. Sv. Gora.

Znamenja laškega barbarstva se pri nas vedno bolj množe. Naj gledamo kamor hočemo, povsod se javlja Lah kot divjak pred nami, ki ima svojo brezsrčno in mrzlo zadoščanje v tem, da ubija in trpinči naše ljudi, da razdira in uničuje vse, kar je naše ljudstvo ljubilo in pičemur je skozi stolpja sodelovalo. A zdi se, da ima še posebno veselje na tem, da končuje cer-

kve po naših vaseh in svetišču, na katera smo vezani z vso dušo in z vsem srcem. To je njegovo veselje, pridobljeno iz samega pekla! Pravični Bog kaznuj tako delo!

Listi so že povsod poročali, da je Lah obstreljeval svetišče in samostan na Sv. Gori brez vsakega zadostnega in pametnega razloga. Saj če bi na vrh Sv. Gore izstrelil tudi vse granate, ki jih v svojih skladiščih ima, bi svojega domišljenega namena vendar nikdar ne dosegel. Tega se mora tudi on sam zavedati. Streljal je torej na svetišče in samostan samo radi tega, da bi vse uničil in končal. Svetišče je posvečeno Materi Božji, služi proslavi Božji. Dol ž njim — tak je bil njegov sklep, navdihnen mu od samega pekla in hudiča.

Prijatelj našega lista je bil te dni na Sv. Gori. Napravil nam je malo poročilo o svojem obisku svetogorskega svetišča. Čitajte in spoznavajte iz njega, kako besno sovraštvo ima Lah do vsega kar je nam najdražjega in kako upravičen je rek: Raje umreti kot priti pod Laha. Evo poročilo:

»Kako je tam gori s svetiščem? To vprašanje mi je bilo v srcu. Nemir in zopet nemir me je spreletaval, čim bolj sem korakal naprej. Kakor da bi imel hudo mrzlico, tako se mi je zdelo. Hotel sem svoje misli zbrati in pričel s prijateljem, s katerim sem se podal na pot, razgovor, a že po prvih stavih so bile moje misli takoj na Sv. Gori. Kar tresel sem se razburjenosti. Slišal sem tu in tam, da je svetišče mnogo trpelo, da je porušeno in opustošeno, a nisem hotel vsega verjeti. Ker sem vedel, da ljudje tako radi pretiravajo, kar vidijo ali skušajo. Vrh tega ne opazi iz Gorice s prostim očesom ničesar takega na svetišču, kar bi te moralo vznemirjati. A vendar sem bil razburjen.

Pot je naju vodila iz posebnih razgovor preko severno vzhodnega pobočja na vrh. Bila je navadna kozja steza, po kateri sem šel, sedaj čez skale, sedaj čez travo, sedaj skozi grmovje in gozd. Čim bolj sva se bližala vrhu, tem bolj so se kazali pojavi laškega dela. Ogromne jame na levi strani steze, potem na desni, potem v stezi sami, ki je bila prekinjena in razruvana popolnoma! Velika debela so ležala na tleh prelomljena ali s koreninami izravana. To je bilo delo granat, katerih kosci so ležali vsi vprek tu pa tam. Solnce je pripekalo, a njegove vročine nisva čutila. Najine misli in najini občutki so bili le pri vprašanju: Kako je s svetiščem.

Prišla sva na vrh. Groblja nam je zastavila pot. Počitka nisva iskala. Šla sva takoj dalje, da bi videla, kako je s svetiščem. Glavna vrata niso bila dostopna. Stranska tudi ne. Ostala je še ena pot: skozi samostan v cerkev.

Samostan! Prišel sem gledati razdejanje na lastne oči. To ni več samostan, to je groblja, to so razvaline. Strehe in podstrešja ni več; ni več drugega nadstropja; razbito je prvo nadstropje in podrtija gre na mnogih straneh globoko do tal. Le goli zidovi štrle proti nebu, med njimi pa tramovi, razbita okna, sobna oprava, vse pomešano s stenskim ometom, z opeko in kameni in kamenjem. Stene na južni strani kažejo ogromne luknje. Tu so vdarjale granate ter povzročale odprtine in razpoke v zidovih. Kjer so kaka vrata, so več ali manj odprta. Zračni pritisk je tolik, ko granate razpočijo, da gre vse v bližini s svojega še takó trdnega mesta. Stopnice, ki vodijo iz pritičja višje, so deloma popolnoma razrušene, ker je ob zid v njih neposrednem sosedstvu padla granata. Treba biti zelo oprezen, ko greš navzgor; le malo bolj trd korak, in stopnice se zrušijo. Prostori v pritičju, kjer so bila v samostanu drugače prenočišča za romarje, niso deloma nič drugega kot podrtija. Vidi se, da so granate s svojo neizmerno silo udarale na nekaterih mestih preko celega poslopja do podzemlja na severni strani, kjer so vse zdrobile. Tu se poznajo tudi sledovi požara.

Bil je kresni večer pred sv. Ivanom Krstnikom, ko se je tu gori takó grozno pričel valiti proti nebu ogromen steber črnosivega oblaka-dima. Ljudje po Grgarju in po Gorah, Solkanu in drugod so jokali, ko so ga zagledali. Bil je ta jok še nekaj bolj pretresujočega, kakor pogled

na Sveto Goro. Kakor da bi sovražnik pred našimi očmi srce trgjal iz prs ljubljene bitja takó je bilo vsem, ki so tedaj gledali na Sv. Goro. Pomagati pa niso mogli. Plameni so švigali iz globokega dima, ki se je [kakor druga gora vzdigoval nad svetiščem, visoko v mrak in temno noč, edini plameni na Goriškem kresno noč. Daleč povsod so oznanjali nesrečo, ki je s svetiščem zadela celo ljudstvo. Turka so javljali nekdanj kresovi po gorah; tudi plamen na Sv. Gori je javljal Turka, ki nas tolovajsko napada in nam končuje naše svetišče. Roké so stiskali ljudje, polni svetlega srda nad Lahom in eno željo so imeli vsi, naj bi Bog uničil vse njegovo prizadevanje in vse načrte njegove razbil.

Hotel sem poiskati vsem znan dohod iz drugega nadstropja v sakristijo in cerkev. Toda v drugo nadstropje ni bilo mogoče priti. Stopnice so ena sama groblja. Dohod sam proti sakristiji je pa po požaru uničen. Po lestvi, ki je bila tam prvem nadstropju naslonena, sva počasi splezala gori, kjer so bile nekdanj stopnice. Gori sva se prišla za držaje, ožgane in deloma spremenjene v oglje ter oprezno prišla skozi odprta vrata v sakristijo in cerkev.

Manjka mi besed, da bi izrazil, kar sem tedaj občutil. Razburjenje, ki me je prej morilo, me je nehalo tedaj. A iz kamna bi moralo biti srce, ki bi v cerkvi ne razplakalo. Nisem hotel vsega verjeti, kar so ljudje pripovedovali, zato je bila slika toliko bolj strašna, ki sem jo tam gori dobil; bolelost toliko bolj pekoča, ki se mu je tedaj polastila.

Med razvalinami svetišča...

Streha srednje ladje je razbita. Neizmerna groblja je po tleh; tramovi, deske, opeka, kamenje, omet, vse drugo z drugim pomešano. Skozi razbito in padlo streho je lil dež na tla. Pri obhajilnem altarju sredi cerkve vse polno grušča, ki pokriva altarno mizo in prostor krog altarja. Tabernakel zganjen in odprt; vrata k altarju porušena; altarni prt preko altarja na tleh. Ogromna sovražna granata je priletela ravno v streho nad klopmi pred presbiterijem in vrgla ob tla vse, kar je dosegla; klopi spodaj deloma razbite, deloma pokrite z gruščem. Slika, ki nam je gori visoko predstavljala prikazen Blažene Device Marije, je zrušena. Samo pastirico Uršulo vidiš še, ki kleči in gleda naprej, od koder ji prihajajo besede nasproti: Iidi, reci ljudstvu, naj mi lukaj hišo zida in me milosti prosil...

Druga ogromna granata je priletela v južno-zapadno kot cerkve. Vse je porušeno: hodnik iz cerke na kor; oratorij; orglje. Na tleh leži steklena pregraja pri nekdanjem oratoriju. Oltar sv. Križa pod korom pa je še popolnoma cel, samo nad njim zija odprtina v stropu navzdol.

Zopet druga granata je predrila steno, na kateri se nahaja velika slika Sv. Treh Kraljev, ki prinašajo darove Božjemu Detetu. Slika je predrta; njej nasproti na drugi strani se nahajajoča velika slika Rojstva Gospodovega je prepolna večjih in manjših lukenj, ki so jih provzročili različni drobcji granat.

Strehe stranskih ladij so še na svojem mestu, dasi sem pa tja razpokane; toda pretreše so se že bile ob padcu granat takó, da so podstavni tramovi, na katerih počivajo glavni s streho, skoraj brez izjeme zganjeni. Zdi se, da se ima vse porušiti, kakor hitro bi udarila kaka nova granata.

Spovednice povsod več ali manj pokvarjene, nekatere kar razbite. Le malo slik Križevega pota je še nepokvarjenih; nekaterim so okviri uničeni, druge visijo na pol na zidovih, zopet drugim so slike same pobite. Tudi altarji so trpeli, posebno oni na evangelijski strani pred presbiterijem.

Mirno pa sta še stala nad svojimi altarji kipa sv. Frančiška As. in sv. Antona Pad. — Altarček pod sv. Antonom je bil že raznešen, po tleh so ležali različni kosi njegovi in cvetlice, sv. Anton pa je mirno stal v višini z Božjim Detetom v naročju. Nepoškodovan je bil tudi kip prebl. D. Marije ob vходу v sakristijo. Z lilijo v roki kraljuje še vedno na svojem mestu; tu gleda polna miline na nas kot bi hotela reči: „Zaupajte, Gospod vas ne zapusti!“ Na nasprotni strani pa je kip

presv. Srca Jez. popolnoma zdrobljen. Njegovo mesto je prazno, na tleh pa leže pomešani večji in manjši drobcji granat s kosci nekdanjega prelepega kipa.

Odprto nebo zre s srednje ladje na nas. Tla so vsa mokra od dežja, ki je padal pred kratkim v cerkev.

Kakor da bi gledal na puščavo tako se ti zdi, če se obrneš spred glavnega oltarja proti glavnim vratom po cerkvi. Povsod ruševine, prah, nered, razdejanje. Nepopisno tožen pogled.

Prezbiterij z glavnim altarjem je popolnoma nepoškodovan. Samo na mestu, kjer je drugače stala milostna podoba Matere Božje vidiš od vrha navzdol raztrgano sliko bl. D. M. ki je drugače prejšnjo zakrivala. Kos granate ali kak kamen od nje zagnan je z vso silo priletel na to mesto in vničil, kar je mogel doseči. Milostne podobe pa ni dosegel več, ker se že davno nahaja na varnem prostoru pri oo. frančiškanih v Ljubljani.

Kapelica sv. Mihaela, kjer je grob kardinala Missie je nepoškodovana. Vse drugače pa je v sakristiji na drugi strani. Semkaj je priletela granata v steno na južni strani pri oknu, ter povzročila veliko podrtijo, katere ostanki so raztreseni po vsem podu. Stekla pri zaobljubljenih slikah so se od zračnega pritiska mnogokje razbila. Isto vidimo tudi v nekdanjem oratoriju zdej za glavnim oltarjem. Ondi je vdarila granata v kot na južnovostočni strani, vrgla kip Pija VI. na tla, ki pa izvemši levo roko ni prav nič poškodovan. Še vedno drži listino ki nas spominja onih časov, ko se je svetogorska cerkev znova veličastno sezidala po svojem prvem razdejanju pred približno 130 leti. Prišlo je sedaj drugo razdejanje nad njo. A prepričani smo, do boje cerkev iz njega še lepša vstala, kakor je bila poprej.

Pročelje je izimši zgornjega roba na desni strani popolnoma celo. Še vedno kraljuje prebl. D. Marija na svojem mestu nad glavnimi vrati. Zvonik ima sredi svoje zapadne strani ogromno rano. Zidovje je krog nje kar vzbočeno. Zvonovi stoji popolnoma nepremakljivo, ker so se iz svojih tečajev zleknil. Morda še ena granata naperjena zlobno proti zvoniku — in zvonika več ne bo*.

Do tu poročilo. Teško bo gotovo vsakemu, ki je bo čital in se hkratu spominjal tistih dnij, ko je hodil na božjo pot na Sv. Goro, da bi se tam gori priporočal preb. D. M. in iskal pri Njej zavetja in milostne pomoči. Kdaj se zopet taki dnevi povrnejo? Kdaj nam bo zopet mogoče hoditi po znani poti od kapelice do kapelice navzgor, dokler se naši koraki ne vstavijo pred Marijino sliko v svetišču?*

To ve sam Bog! Mi pa skrbimo z molitvijo za to, da Bog in Marija odvrneta od nas tolovajskega sovražnika in vničila vse njegove nakane. Ali si morda moremo predstavljati, da bo Marijino svetišče, če bi — kar Bog ne da! — Lah zavladal po naših krajih, zopet vstalo iz svojih razvalin? Nam se zdi, da bi se to ne moglo več zgoditi. Sto in sto, da tisoče granat je že do sedaj poslal brez vsakega razloga na naše svetišče. Morda pošlje v svojem sovraštvu še druge in lahko se zgodi, da katera izmed teh zopet zadene na cerkev in napravi razvaline še večje. Vse je mogoče. A vse nam kaže sovražnika, ki sovraži nas in naše verske svetinje. Dal Bog, da bi le kmalu naša hrabra vojska vrgla tega sovražnika daleč daleč proč od naših mej in mu ob enem dala tudi razumeti, da tukaj ni prostora zanj, in da prostora zanj tudi nikdar ne bo. — b —

Najnovejše vesti.

Tukaj pri nas na Goriškem se v bistvu ni nič izpremenilo. Sem pa tja se sliši streljanje topov, ki nam oznanja po načinu svojega poteka, da Lah sami nagajajo ali pa, da so od naših vrženi nazaj. — Tudi na drugih bojiščih ni nič posebnega, zatorej hočemo prihodnjikrat koj več o tem poročati.

Nemčija in Italija.

Do sedaj je Italija proglasila vojsko samo Avstriji, ne pa tudi Nemčiji in Turčiji. Italija hoče imeti vojsko samo z Avstrijo, dasi prav dobro ve, da je Nemčija tesno zvezana z Avstrijo in dolžna Avstrijo proti Italiji podpirati. Nemški državni kancler je jasno v državnem zboru povedal, naj se Italija ne čudi, če bo imela pri svojih bojih z Avstrijo opraviti tudi z nemškimi četami. Nikakor pa ne sme Italija pričakovati, da bi Nemčija Italiji vojsko naznamila. Pač pa hoče Av-

strijo podpirati. To so že Italijani morali sami bridko spoznati.

Kako se Italijani bojujejo z nami

Naslednje velja za dneve od 1. do 4. julija:

1. Svojo artilerijo so bili tedaj Italijani razdelili na 6 skupin. Dve severni skupini sta obstreljevali Krn in Plave. — Srednji dve skupini ste bili postavljeni pri Števerjanu in Mošti ter ste bombardirale območje pri Gorici. — Južni dve ste se nahajali pri Verši in ob spodnjem toku Soče ter ste obdelavale kraško planoto pri Doberdolu in Zagradu.

2. Pri Krnu so si naši napravili mir že 1. jul. 3. Glavni sunek pa je bil naperjen proti goriškemu mostišču in dobrdovski planoti: Artilerija vseh kalibrov obstreljuje čez dan neprestano z granatami razne višine ki jim zapirajo pot. Po noči pa sipajo na naše postojanke krogle iz šrapnelov, ter nam tako zabranjujejo popraviljanja razrušenih jarkov. Že med artilerijskim ognjem poskušajo mali sovražni oddelki zariti se v naše postojanke, da bi tako olajšali delo številnejšim četam, ki jim sledijo. Večkrat se zgodi, da jih pri tem prezgodnjem prodiranju obstreljuje lastna artilerija.

Prednjim sovražnim oddelkom se je posrečilo zariti se malo med naše čete pri Podgori in Vermiljanu; toda ko je prišla glavna sovražna moč, so jo naši hrabri bratje Dalmatinci potisnili nazaj. Tako je bil zopet brezuspešen sovražni napad — proti našemu mestu. Veliko je trpela pri tem naša Podgora s cerkvijo vred. Kalvarija in železniški most zraven nje sta še vedno v naših rokah, četudi stela Lah svoje dolge roke že skoraj osem tednov po njih.

4. Od Števerjan in Moše je metal sovražnik bombo za bombo, lomil drevje, porušil naša krita in cel grič Kalvarije posejal na gosto z granatami. Naši Dalmatinci so vse to mirno prenesli. Isti dan se je vjela v našo žico v Grojni laška pehota. Med grmenjem topov se je slišal njen obupni klic. Naši so na nje začeli streljati in po težkih izgubah so se oni umaknili.

Ko so naslednji dan zopet cel dan obstreljevali z artilerijo Kalvarijo in njeno okolico in ji zadali nad 6100 težkih ran so napravili zvečer naskok — istočasno na Kalvarijo in proti celemu goriškemu območju.

„Zakaj se obotavljate — saj tam gori so vsi mrtvi!“ — tako so klicali laški oficirji svojim. Dalmatinci so to slišali in jih pustili v tej zmoti. Oprezno in mirno so čakali na svojih mestih. Kot čebele so se vsuli Italijani skozi pretrgane žične ovire proti našim postojankam na vrhu. Že so tam. V tem trenutku posvetijo naši žarometi, ročne granate, strojne in druge puške začnejo bruhati svoj uničujoči ogenj. Slišal se je klic: „Saj so še živi“. — V kratkem se je boj odločil in naše hrabre čete so bile zmagovite.

5. Težavnejši je bil odpor pri dobrdovski planoti. Po dvanednem hudem artilerijskem obstreljevanju je sovražnik napravil z močno silo 3. t. m. naskok.

Prekoračil je pri Redipulji soški kanal in železniški nasip — ter prišel do nas. Vnel se je krvav, dolgotrajen boj, ki je končal šele ob 10. uri zvečer. Sovražnik, ki je bil veliko številnejši od nas se je moral umakniti. Na mestu in na robu kraških višin je pustil veliko sto mrtvih in ranjenih.

Naslednji dan so napad zopet obnovili a zaman.

Enako so bili brezuspešni tudi drugi sovražni napadi pri Gorici in pri Krnu.

Upajmo, da se jim bo i v prihodnje stlišno godilo.

Gospodarska moč Italije.

Zadnjih par let se je italijansko državno gospodarstvo veliko hvalilo. Zdelo se je skoraj neverjetno, da so imeli tamkaj letno 60 in še več milijonov prebitka — čeravno so imeli med tem razne poskušne mobilizacije in drugo — med tem, ko smo imeli pri nas in v Nemčiji komaj dovolj dohodkov, da smo pokrili tekoče stroške. In da smo to malo dosegli, smo morali še posebno varčevati. Italija pa ki je delala skozi 30 let dolgove in je bila kot pravijo „ban-

kirji“ na robu propada — je imela letne prihranke. Pomislimo pa pri tem na to, da je pri nas dala država veliko za kulturne in gospodarske potrebe; če bi se bilo to godilo tudi v Italiji bi bile tudi tam finance kazale vse drugačno lice. Sicer se je Italija v teku zadnjih dvanajst let tudi gospodarsko precej dvignila — in bila tudi drugače v finančnem oziru s ečna. Oglejmo si malo to gospodarstvo.

Poljedelstvo se je razcvetelo najbolj v Lombardiji. Svet je tu v rokah velikih skrbnih posestnikov, ki stanujejo večinoma v mestu — polja pa obdelujejo koloni. Manjših samostojnih posestnikov v Italiji skoraj ni. — Na jugu države v nekaj cvetočih deželah, so polja prazna in pusta. Umazana sela in vasi nam pričajo o vladajoči revščini. Zdi se kot bi se ljudje bali te puščave, ker tričetrtine ljudi se preživlja od dela v raznih tovarnah po mestih ali pa zapusti dom za vedno.

Širna polja so zapuščena, k večjemu služijo kot pašniki — in cela dežela je od dne do dne bolj odvisna od dovoza živeža iz tujih držav. Leta 1900 je kupila Italija žita za 248 milijonov lir, l. 1910 pa že za 400 milijonov. Prebivalstvo se sicer množi, a še bolj potreba dovoza večje množine žita. Dežela vidno zgublja moč, da bi se mogla sama preživljati s svojimi pridelki. Kolike važnosti je to, vemo mi prav dobro ravno sedaj, ko nas hočejo naši mnogoštevilni sovražniki izstradati.

Neko pomanjkanje prave podjetnosti se kaže pri živinoreji in vinarstvu. Italija pridelala letno 45 milijonov hl vina — torej skoraj toliko, kot Francoska. — Toda francoska kapljica je veliko boljša. Skrbnega negovanja trte, ki je Francozu lastno, Lah ne pozna. Vesel je, da ima veliko — zato pa tako nizka cena, da se komaj delo izplača. Vsako leto vsled tega vzame na tisoče Italijanov svoje cule in se preseli v bližnjo Afriko ali v deželo Mendona v Argentini (Amerika), kjer delajo navadno naprej, kot doma.

Živinoreja je precej živahna. Španija ima Italija največ ovac in koz; zato pa silno malo konj — še ne dober milijon, za dobre tri milijone manj kot Avstrija. Pomanjkanje konj bi zvalo biti za Italijo ravno v sedanji vojski zelo občutno, če se ji pravočasno ne posreči dovoz iz Amerike.

Od pridelkov lastne zemlje se torej ni aško gospodarstvo povzdignilo in okrepilo. Pomagale so mu na noge naraščajoča industrija, živahni tujski promet in sezijski delavci.

Milan je dandanes svetovni trg za svilo, prekosil je celó francoski Lion. Nad pol milijarde frankov dobi Italija letno za izvoz svile. Toda kaj je to v primeri z velikanskim dovozom; kaj če država to proda, ko pa mora veliko več kupiti. Ne zabimo tudi, da je treba letno plačevati milijonske obresti za posojila. Vse to nam jasno kaže, da je laško narodno gospodarstvo navezano na tujski promet in na prihranke sezijskih delavcev. Dohodke od tujskega prometa cenijo letno na 500—600 milijonov. Hotele so organizirali večinoma Avstrijci in Nemci in jih krepko podpirali z velikim obiskovanjem, da brez njih bi niti izhajati ne mogli.

In kakor smo mi trumoma hiteli leto za letom na solčni jug in s tem gospodarsko krepili našega sedanjega sovražnika, tako so potovali vsako leto stotisoči italijanskih delavcev čez mejo k nam, da bi tu med poletjem veliko zaslužili in se vračali polni denarja domov, ne da bi pustili od tega le vinar pri nas.

Ne rečemo preveč če cenimo, da so odnesli italijanski delavci letno iz Avstrije in Nemčije svojih 400 milijonov kron domov. Prištejemo še 200 milijonov, ki so jih prinesli iz drugih držav in zopet imamo 600 milj. kron tujega denarja v Italiji.

Že začetkom svetovne vojske so se začeli ti dohodki v Italiji krčiti. — V trenutku, ko so začeli Italijo zapuščati tujci — večina Avstrijci in Nemci — so postali tamošnji hoteli prazni. Še huje je postalo, ko so italijanski delavci hiteli praznih rok domov, — Italija je klicala razne letnike pod orožje, v Nemčiji in Avstriji so se razna dela vsled vojske odložila. — Število bresposelnih je doma silno naraslo. Tudi trgovina s svilo se je zmanjšala. Pomanjkanje srednjega stanu (samostojnih kmetov) se bo v vojski silno občutilo. Gospodarsko se Italija ne more sama vzdrževati; davke je v zadnjih mesecih le malokdo plačal — a splošna revščina je narasla. Zlasti s pomočjo svojih „zaveznic“ se je zamogla le malo povzdigniti na gospodarskem polju, a sedaj je v resni nevarnosti, da se popolnoma vniči gospodarsko in politično.

Novice.

G. kr. državno pravdnistvo v Gorici uraduje kakor drugače v normalnih časih. To javljamo sl. občinstvu, da to vpošteva, kjer treba. Vodstvo c. kr. drž. pravdnistva je poverjeno prebl. g. dr. Zorzi ju.

V bitku pri Dnjestru je bil ranjen v noge, obkoljen in ujet tudi sin dvornega svetnika bivšega okrajnega glavarja goriškega g. Rebeka.

Somešan v jetništvu. Veletržec s pivom in vinom Fran Kavčič na Korunu se je nahajal ob izbruhu vojne z Italijo v Porto Buso zapadno od Gradeža. Tedaj je bil z drugimi vojaki zajet in odveden v notranjost Italije. Po Gorici se je že govorilo, da je padel; to pa ni bilo res. Njegova družina je dobila preko Švice pismo od njega, da je zdrav in da se nahaja kot jetnik v mestu Alessandria v Pijemontu.

Tomaž Seljak slikar iz Podmelca se je nahajal v svoji zadnji vojaški službi pri orožniški asistenci v Tolminu. Pri tamošnjih bojih z Italijani je bil zajet ter se je sedaj oglašil iz mesta Asti v Pijemontu.

Skoro 4 milijarde je doseglo podpisovanje na drugo vojno posojilo; v Avstriji se ga je podpisalo 2030 milijonov, na Ogerskem 1200 milijonov, skupaj 3830 milijonov kron. To je najboljše znamenje, kako močni smo še v Avstriji in kako odločni, vojsko voditi do zmagovitega miru.

Nova umesna prepoved. Znano je, da je bila „Lega nazionale“ razpuščena. To drustvo, kakor tudi druga dosedaj že razpuščena društva so izdajala za svoje člane posebne znake, ozn.čbe, napise itd. po katerih so se izkazovali kot pripadnike razpuščenih društev in njihov. Sedaj je c. in k. etapno poveljstvo V. armade prepovedalo nositi in širiti vse take reči, ker je vse to avstrijskemu domoljubju naravnost nasprotno. Kdor bo drugače delal bo kaznovan.

Tudi Gorica postaja avstrijska. — Z venkim veseljem moremo danes poročati, da se imena tistih laških mož, ki so bili v svojem življenju proroki propagande in sovraštvu proti Avstriji, konecno vendarle čistijo iz naših ulic. Danes smo videli na lastne oči, kako je izgnila Via Carducci. O vsem tem sledi natančneje poročilo prihodnjic.

Na municipiju (stari oddelek) še vedno ne marajo poznati Slovencev. Sedaj je v Gorici, lahko rečemo, najmanj polovica prebivalstva slovenska. Prav mnogi izmed njih imajo opraviti z municipijem radi podpor za družine vpoklicanih. Seveda prav mnogi pa tudi italijanščine ne znajo, kar od njih konecno tudi nobeden pameten človek ne bode zahteval. Znani so nam pa slučaj, kjer so take osebe prišle na municipij a so bile grobo zavržene čes: naj govorijo italijanski. To je silno brezobzirno in krivično. Municipij je tukaj radi prebivalstva, tudi slovenskega — ne pa narobe.

Ljudje ki pri sedanjih resnih časih doprinašajo največje žrtve za domovino, smejo gotovo pričakovati, da se ima ozir in spoštovanje do njih. Žalitve pa, ki jih morajo radi svojega rodnega jezika požirati so gotovo znak vsakega drugega mišljenja, samo patrijotičnega ne!

Lah poveljuje umor Franca Ferdinanda. „Popolo d'Italia“ prinaša članek, ki ga je napisal znani Mussolini. V članku se poveljuje umor Fr. Ferdinanda v Sarajevu. Mussolini pravi, da bi morali zločinca Principa in Cabrinovića po vojski proslavljati kot dobrotnika človeštva, Italijani, Francozi, Belgijci, Sibi in Angleži ne morejo tema dvema morilcema biti nikdar dovolj hvaležni, kajti brez njia čina bi v dveh desetletjih vsi prišli za zmirom pod nemški jarem. — Povdariti moramo, da je italijanska cenzura pustila ta članek obelodaniti, kar nam o mišljenju v Italiji več govori, kakor cele knjige.

Narodna tiskarna javlja p. n. občinstvu, da je vedno odprta, tako da lahko sprejema dela vsake vrste.